

Aršík k výročí Velké války – podruhé

Název emise: Česká státnost

Den vydání: 14. 10. 2015

Platnost: ode dne vydání ve styku tuzemském i mezinárodním až do odvolání

Hodnota: 54 Kč (aršík o dvou známkách po 27 Kč); kat. č. A865/6

Výtvarný návrh: Jan Maget

Rozměr aršíku: 108 x 165 mm (známek: 40 x 50 mm)

Tisk: Poštovní tiskárna cenin, Praha

Druh tisku: plnobarevný OF

Tisková forma: 2x AP (soutisk 2 různých známek + 3 kuponů)

Náklad: 51.000

FDC: obě OTp v barvě černozelené; rytec: Václav Fajt; náklad: 3.600 sérií

Ve stejné úpravě jako loni, ale s jiným názvem, vychází aršík připomínající Velkou válku, tentokrát její druhý rok, v západních kalendářích označovaný jako 1915 (odlišné označení nese v jiných kalendářích, muslimském, židovském, japonském apod. – i ty používali někteří účastníci střetu). I tentokrát jde o pestrou koláž námětů souvisejících s událostmi uvedeného válečného roku, zejména ve vztahu k našim dějinám, a portrétů předních představitelů stran konfliktu.

Ústředním motivem horní známky je kompozice součástí pomníku Jana Husa od Ladislava Šalouna, který byl v Praze odhalen 6. července 1915, u příležitosti 500. výročí Husova upálení. Ve válečných podmínkách už nebyla povolena uvažovaná velkolepá celonárodní akce, akt proběhl v zasedací síni Staroměstské radnice s tím, že slavnostní odhalení pro veřejnost bude uspořádáno až po válce. K tomu však už nedošlo, i proto, že týden po vyhlášení samostatnosti strhnuli účastníci demonstrace pod heslem *Odčínme Bílou horu!* Mariánský sloup, se zdůvodněním, že tento katolický symbol nemůže stát vedle pomníku kostnického mučedníka. Známka je dobře zakomponována v ploše aršíku a současně je výtvarně zdařilá i jako solitér, což je vidět na obálce dne vydání.

Totéž - a v mých očích ještě více - platí i pro známku druhou, s umírajícími vojáky zasaženými bojovým plynem, která po vytržení jako samostatná působí ještě naléhavěji, skoro jako detail z Brueghelova obrazu.

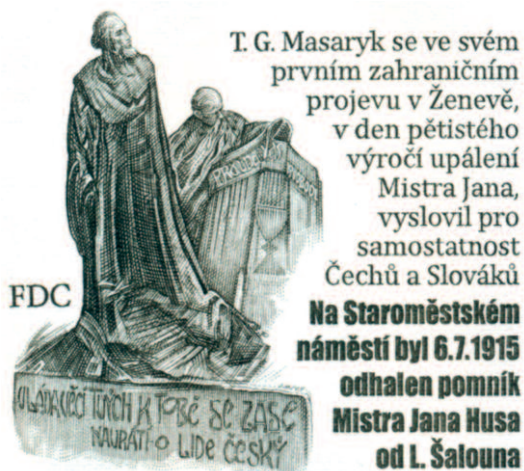
Milovníci historie mohou na kuponech a zbylé ploše aršíku odhalovat odkazy na události druhého válečného roku, například v levém kuponu bitvu u Arrasu a zapojení MRŠ do vedení zahraničního odboje (Českého komitétu zahraničního), nahoře vystoupení TGM s požadavkem na obnovení samostatného českého státu, vlevo dole zatčení vůdci domácí opozice Kramáře a Rašína. Nepochopitelná je absence portréty Edvarda Beneše, který v roce 1915 rovněž odešel do exilu, zvláště když známe Masarykova slova: *Bez Beneše bychom republiku neměli!* Vpravo dole jsou portréty panovníků Mikuláše, Jiřího, Viléma, F. Josefa a japonského Jošihita, generálů Hindenburga a Focha

(připravil ofenzivu, jejíž součástí byla bitva u Arrasu), ministra Churchilla (který však na rozdíl od druhé světové války v této první neměl se vznikem čs. státnosti moc společného a jistě by se našli jiní političtí představitelé, kteří by si zobrazení - i s ohledem na zdůrazněný rok 1915 - zasloužili více).

V lince na okrajích aršíku jsou připomenuty některé důležité události toho roku, škoda, že s chybami: špatné skloňování Rakousku-Uhersku, má být Rakousko-Uhersku (na to měl autora upozornit už textový editor v jeho počítači); Štefánek se píše správně Štefánik a používáme-li u něj místo křestního jména iniciálu, mělo to být M. (nebo M. R.), namísto (pouhého) R.; Kramář a Rašín byli k smrti odsouzeni až v roce 1916; hřbitov čs. dobrovolců padlých u Arrasu byl v La Targette zřízen až v polovině 30. let, kdy sem byla umístěna kopie plastiky Český kříž, která stojí u Kresčaku (vypátrání a přenesení ostatků pak trvalo další desítky let a památník byl odhalen až v roce 1968); na horním okraji aršíku se hovoří o projevu TGM v Curychu, na FDC o projevu v Ženevě (první proslul 4. a druhý 6. 7. 1915, oba francouzsky), v nichž ale vyzval k samostatnosti české a nikoli československé.

Stejně jako loňský, ani letošní aršík rozhodně nevypadá všedně, oba spojuje stejné rozmístění známek a kuponů, forma koláže a její grafická úprava, i řádka vlajek pod nápisem v záhlaví. U obou si však lze po-

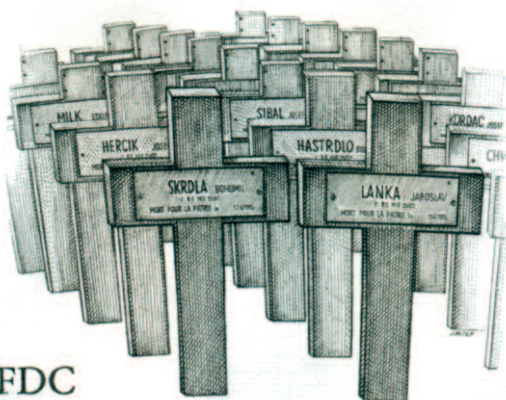

stesknout, že symbol kříže, do nějž jsou seřazeny známky a kupony, vystihuje víru jen části účastníků konfliktu - byli mezi nimi i příslušníci jiných náboženství a samozřejmě i bezvěrci (což pro v té době už silně ateistické České země platí dvojnásob).

Se známkami z aršíku vycházejí dvě obálky dne vydání. První s kompozicí detailů Husova pomníku a neobvykle rozsáhlým textem (jsou v něm však nepřesnosti: nešlo o první zahraniční projev TGM a vyslovil se pro samostatnost českého národa); chybička je i v zobrazeném nápisu na podstavci (který zde v roce 1915 navíc ani nebyl, byl doplněn až o jedenáct let později) – schází vykřičník za slovem český (naopak je třeba pochválit, že nad písmenem „o“ není čárka, jinak běžně uváděná v citacích /ó lide český/ – ta na pomníku skutečně rovněž není).

U kresby na druhé FDC se zastavme podrobněji, byl je na ní na první pohled jen symbolický shluk hřbitovních křížů se jmény padlých českých legionářů.

Sympatické je, že nejde o jména smyšlená, všech sedm identifikovatelných jsem našel, jde o příslušníky roty Nazdar, 1. roty 2. pochodového pluku Cizinecké legie (ta byla jediným tělesem, do nějž mohli vstoupit).

Bohuslav Škrdla (na FDC je uveden jako Bohumil, ale tak ho uvádějí i některé prameny), vojenské matiční číslo 25111, narozený 30. 10. 1884 v Dolních Chrastinách (možná jde o Chrastiny na Písecku), vojín-střelec v 7. družstvu 2. poločety 2. čety, které velel nadporučík Chapoulaut¹⁾; zemřel jako jedenatřicetiletý 17. 5. 1915 na následky zranění v bitvě v Arrasu (na FDC je uvedeno 17. 6., v jiných pramenech, že padl 9. 5.).

Josef Herzik, 25100, narozený 17. 1. 1886 v Drště-kryjích, okr. Jičín, vojín-střelec v 6. družstvu 1. poločety 2. čety, které velel nadporučík Chapoulaut; zemřel jako devětadvacetiletý 21. 6. 1915 v nemocnici Camblien L' abbeé, kde podlehl zranění utrpěnému v boji u Souchez nedaleko Arrasu.

Eduard Míkl (na FDC je nesprávně uvedeno Milk), 25185, narozený 29. 7. 1883 (uváděno i 22.) ve Fryštáku u Holešova, vojín-střelec v 9. družstvu 1. poločety 3. čety, poločetě velel seržant Phillipe; zemřel jako dvaatřicetiletý 30. (31.) 10. 1915 u Epernay na následky zranění v boji.

Jaroslav Laňka, 25276, narozený 25. 3. 1891 v Rakovníku (uváděno i v Radotíně), vojín-střelec ve 14. družstvu 1. poločety 4. čety, které velel šéf-adjutant Andréani; zemřel jako 24-letý 19. 6. 1915 ve Villiers-Chatel na následky zranění v boji.

Fotografie J. Laňky z webu pamatinik.valka.cz

Bohuslav Hastrdlo, 25077, narozený 25. 12. 1884 v Pohoří u N. Města/M., vojín-střelec v 5. družstvu 1. poločety 2. čety, které velel nadporučík Chapoulaut (mezi jejími příslušníky je uveden i Miroslav Hastrdlo, 25079); padl jako třicetiletý 9. 5. 1915 v boji v Neuville St. Vaash u Arrasu.

Josef Šibal, 25002, narozený 29. 11. 1866 v Praze, vojín-střelec v 1. družstvu 1. poločety 1. čety, které velel nadporučík Bourriane (později rovněž padlý); zemřel

jako osmačtyřicetiletý 10. 5. 1915 v nemocnici v Aubigny na následky zranění v bitvě u Arrasu.

Ladislav Kordač (na FDC je nesprávně uvedeno Josef), 25226, narozený 21. 10. 1880 v Oskořínku u Nymburka, vojín-střelec v 16. družstvu 2. poločety 4. čety, poločetě velitel seržant Molinié; zemřel jako čtyřiatřicetiletý 15. 5. 1915 v Acq (uváděno i v Pas de Calais) na následky zranění v bitvě u Arrasu.

Všichni uvedení patřili k „zakládajícím“ příslušníkům roty, do legie vstoupili hned v první den, 22. 8. 1914 (jen u B. Škrdly a L. Kordače jsem datum vstupu nenalezl, ale ze souvislostí lze předpokládat totéž; u J. Šibala www.vuapraha.cz zjevně nesprávně uvádí, že vstoupil v Omsku).

Vedle sedmi čitelných jmen je na jednom kříži vpravo uveden počátek příjmení „Chv“, což lze vysvětlit jako Jan Chválek, narozený 21. 3. 1894 v Přerově, vojín-střelec roty Nazdar, který padl jako dvacetiletý 1. 2. 1915 na Sommě (v seznamu pohřbených na vojenském hřbitově La Targette je uvedeno datum úmrtí 1. 11., v jednom z případů jde zjevně o špatný přepis arabského a římského zápisu měsíce, bližší podrobnosti se mi nepodařilo zjistit).

Těchto osm mužů padlo za naší věc, za vznik samostatného státu. Je určitě dobře, že jejich oběť je po sto letech připomenuta jmenovitě (přesněji u prvních sedmi z nich) na naší oficiální poštovní cenině, kterou FDC je. Současné je škoda, že se to nestalo důsledněji, že v záznamech na jejich symbolických hřbitovních křížích jsou chyby, a to jsem ještě nevyjmenoval všechny – autor totiž na každém ze čtyř vidi-

telních uvedl stejné vojenské matriční číslo padlého, 25077, to ale patří B. Hastrdlovi, ostatní měli samozřejmě jiná (uvádím je u jejich jmen výše).

Na závěr se sluší podotknout, že rota Nazdar se oficiálně nazývala 1. rota praporu C 2. pochodového pluku 1. pluku Cizinecké legie, začleněné do 1. brigády Marocké divize, a byla první českou vojenskou jednotkou ve Francii. Ustavena byla 31. srpna 1914 a o její vznik se zasloužily české krajanské organizace a sympatizující francouzské osobnosti, zejména historik-bohemista Ernest Denis (v Praze po něm bylo později pojmenováno nádraží /Těšnov/ a v Brně sady). 22. srpna 1914 (Wikipedie nesprávně uvádí 22. 7.) do ní v pařížské Invalidovně vstoupili první krajané, na 300 Čechů a 2 Slováci. Ve vítězné bitvě u Arrasu však se svým praporem utrpěla tak velké ztráty, že prapor C2 byl rozpuštěn a zbylí legionáři zařazeni k jiným oddílům. Toto krví draze vykoupené vítězství u nás patří k nejoceňovanějším ve Velké válce a je trvalou součástí historie našich ozbrojených sil.

Razítka na obou FDC jsou jednoduchá a důstojně uměřená, první s Husovou hlavou (odvozenou ze Šalounovy sochy), druhé se znakem - českým lvem z praporce roty Nazdar, ztraceného v boji u Arrasu spolu s padlým praporečkem Bezdíčkem; v obou je vepsáno Praha.

⁷⁾ *Jména francouzských velitelů jsou převzata ze seznamu příslušníků Roty Nazdar z konce roku 1914.*